

4.3. Διά Βίου Μάθηση - Η Απάντηση στην Οικονομία που Αλλάζει

(Strategic Analysis: Lifelong Learning - The Answer to a Changing Economy)

Σελίδα 1: Η Διάγνωση του Προβλήματος και η Προτεινόμενη Λύση

1. Συνοπτική Αξιολόγηση

Η δέσμευση του ΚΟΣΜΟΥ να τετραπλασιάσει σχεδόν τη συμμετοχή των ενηλίκων σε προγράμματα διά βίου μάθησης (από το εξαιρετικά χαμηλό 4,1% σε πάνω από 15%) αποτελεί μια απολύτως αναγκαία και στρατηγικά κρίσιμη μεταρρύθμιση για την ελληνική οικονομία. Η προτεινόμενη **Εθνική Στρατηγική**, με ετήσια επένδυση ~€120 εκατομμυρίων, είναι καλά σχεδιασμένη, καθώς συνδυάζει τη δημιουργία ενός **δημόσιου, αποκεντρωμένου δικτύου Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων** με την **ενεργητική προσέλκυση** των συμμετεχόντων. Η χρηματοδότηση του σχεδίου, που βασίζεται κυρίως στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΣΠΑ), είναι ρεαλιστική και ευθυγραμμισμένη με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες, καθιστώντας την πολιτική άμεσα υλοποιήσιμη.

2. Η Στρατηγική Σημασία της Διά Βίου Μάθησης

Το ποσοστό 4,1% δεν είναι απλώς ο τελευταίος δείκτης στην Ευρώπη- είναι μια "ωρολογιακή βόμβα" στα θεμέλια της ανταγωνιστικότητας της χώρας και της κοινωνικής συνοχής. Η κατάσταση αυτή έχει τρεις σοβαρές συνέπειες:

- **Οικονομική Στασιμότητα και Ανεργία:** Σε μια εποχή ραγδαίων τεχνολογικών αλλαγών (αυτοματισμός, τεχνητή νοημοσύνη), οι δεξιότητες που αποκτήθηκαν πριν από 10 ή 20 χρόνια καθίστανται ταχύτατα παρωχημένες. Ένα εργατικό δυναμικό που δεν αναβαθμίζει συνεχώς τις δεξιότητές του (upskilling) και δεν αποκτά νέες (reskilling) είναι καταδικασμένο σε υψηλή ανεργία, χαμηλή παραγωγικότητα και χαμηλούς μισθούς. Η αδυναμία αυτή αποτελεί το μεγαλύτερο εμπόδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας σε μια οικονομία υψηλής προστιθέμενης αξίας (Στόχος 8).
- **Η Αναντιστοιχία Δεξιοτήτων (Skills Mismatch):** Το ελληνικό παράδοξο—υψηλά ποσοστά ανεργίας που συνυπάρχουν με την αδυναμία των επιχειρήσεων να βρουν προσωπικό με τις κατάλληλες δεξιότητες—οφείλεται ακριβώς στην έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος διά βίου μάθησης. Η πολιτική αυτή στοχεύει απευθείας στη γεφύρωση αυτού του χάσματος, συνδέοντας την εκπαίδευση με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- **Κοινωνικός Αποκλεισμός και Ανεργός Πληθυσμός:** Η διά βίου μάθηση δεν αφορά μόνο τους εργαζόμενους. Αφορά τους μακροχρόνια άνεργους που χρειάζονται μια δεύτερη ευκαιρία, τους μεγαλύτερους σε ηλικία πολίτες που θέλουν να παραμείνουν ενεργοί και κοινωνικά ενταγμένοι (ενεργός γήρανση), και όλους τους πολίτες που χρειάζονται νέες ψηφιακές δεξιότητες για να λειτουργήσουν στη σύγχρονη κοινωνία. Η χαμηλή συμμετοχή ισοδυναμεί με κοινωνικό αποκλεισμό για εκατομμύρια πολίτες.

3. Αποδομώντας την Προτεινόμενη Λύση του ΚΟΣΜΟΥ

Η Εθνική Στρατηγική που προτείνεται είναι πολυεπίπεδη και διορθώνει τις αποτυχίες του παρελθόντος:

- **Από την Αποσπασματικότητα στη Στρατηγική:** Η πολιτική ορθά κινείται πέρα από τα μεμονωμένα προγράμματα με "κουπόνια μάθησης" (vouchers), τα οποία διατηρεί ως εργαλείο, και τα εντάσσει σε μια συνεκτική **Εθνική Στρατηγική**. Αυτό σημαίνει κεντρικό σχεδιασμό, μακροπρόθεσμους στόχους και συντονισμό.
- **Αποκέντρωση και Πρόσβαση ("Κέντρα σε κάθε Δήμο"):** Η δημιουργία ενός δημόσιου **Κέντρου Εκπαίδευσης Ενηλίκων σε κάθε Δήμο** είναι η πιο κρίσιμη καινοτομία. Καθιστά τη διά βίου μάθηση μια ορατή, προσιτή και δημόσια υπηρεσία, προσβάσιμη σε όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας τους. Αυτά τα κέντρα θα λειτουργούν ως σημεία πληροφόρησης, επαγγελματικού προσανατολισμού και παροχής βασικών προγραμμάτων κατάρτισης.
- **Από την Παθητική Προσφορά στην "Ενεργητική Προσέλκυση":** Αυτή είναι η πιο έξυπνη πτυχή της πολιτικής. Αναγνωρίζει ότι δεν αρκεί απλώς να προσφέρεις προγράμματα- πρέπει να πείσεις και να κινητοποιήσεις τους πολίτες να συμμετάσχουν. Η "ενεργητική προσέλκυση" σημαίνει ότι το κράτος, μέσω της ΔΥΠΑ και των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων, θα προσεγγίζει ενεργά τους άνεργους, τους εργαζόμενους με χαμηλή ειδίκευση και άλλες ομάδες-στόχους, παρουσιάζοντάς τους τις ευκαιρίες και βοηθώντας τους να ενταχθούν στα προγράμματα.

Σελίδα 2: Υλοποίηση, Ρίσκα και Πολιτική Επικοινωνία

4. Ανάλυση Στρατηγικής Υλοποίησης και Χρηματοδότησης

- **Φορείς Υλοποίησης:** Η δομή είναι σωστή και συνεργατική. Η αρμόδια **Γενική Γραμματεία του Υπουργείου Παιδείας** έχει τον κεντρικό σχεδιασμό. Η **ΔΥΠΑ** είναι ο κρίσιμος εταίρος για τη σύνδεση με τους άνεργους και την αγορά εργασίας. Οι **Δήμοι** αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της υλοποίησης, καθώς θα φιλοξενήσουν τα Κέντρα και θα αναλάβουν την προσέλκυση των τοπικών κοινωνιών.
- **Χρηματοδοτικό Μοντέλο:** Η στρατηγική χρηματοδότησης είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένη με τις ευρωπαϊκές δυνατότητες. Η αξιοποίηση του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΣΠΑ)** ως **πυρήνα** της χρηματοδότησης είναι η ενδεδειγμένη λύση, καθώς το ΕΣΠΑ προορίζεται ακριβώς για τη χρηματοδότηση δράσεων που αφορούν τις δεξιότητες, την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη. Αυτό καθιστά τον προϋπολογισμό των ~€120 εκατομμυρίων ρεαλιστικό και βιώσιμο, με συμπληρωματική στήριξη από τον Εθνικό Προϋπολογισμό για την κάλυψη τυχόν κενών.

5. Πιθανά Ρίσκα και Στρατηγικές Αντιμετώπισης

1. **Ρίσκο Χαμηλής Ποιότητας:** Το μεγαλύτερο ρίσκο, με βάση την εμπειρία του παρελθόντος στην Ελλάδα, είναι τα προγράμματα κατάρτισης (τόσο στα δημόσια κέντρα

όσο και μέσω voucher) να είναι χαμηλής ποιότητας, προσφέροντας απλώς "χαρτιά" χωρίς ουσιαστικές δεξιότητες.

- ο **Αντιμετώπιση:** Απαιτείται η άμεση θέσπιση ενός νέου, αυστηρού εθνικού πλαισίου για την πιστοποίηση και τη συνεχή αξιολόγηση όλων των παρόχων εκπαίδευσης ενηλίκων (δημόσιων και ιδιωτικών). Η χρηματοδότηση πρέπει να συνδέεται με μετρήσιμα αποτελέσματα, όπως το ποσοστό εύρεσης εργασίας των αποφοίτων.
2. **Ρίσκο Αποσύνδεσης από την Αγορά Εργασίας:** Τα προσφερόμενα προγράμματα μπορεί να μην ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων, οδηγώντας σε "κατάρτιση για την κατάρτιση".
- ο **Αντιμετώπιση:** Ο εθνικός μηχανισμός διάγνωσης αναγκών στην αγορά εργασίας πρέπει να αναβαθμιστεί και να λειτουργεί σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους (επιμελητήρια, κλαδικές ενώσεις). Τα προσφερόμενα προγράμματα στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων πρέπει να βασίζονται άμεσα στα ευρήματα αυτού του μηχανισμού.
3. **Ρίσκο Χαμηλής Κινητοποίησης του Πληθυσμού:** Η υπέρβαση της αδράνειας, της έλλειψης χρόνου ή της χαμηλής αυτοπεποίθησης των ενηλίκων που έχουν μείνει μακριά από τη μάθηση για χρόνια είναι μια τεράστια πρόκληση.
- ο **Αντιμετώπιση:** Η "ενεργητική προσέλκυση" πρέπει να είναι ουσιαστική, με εξατομικευμένη συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό. Η ανάδειξη ιστοριών επιτυχίας ανθρώπων που άλλαξαν τη ζωή τους μέσω της διά βίου μάθησης είναι κρίσιμης σημασίας.

6. Πολιτική Επικοινωνία & Αφήγημα

- **"Η Μάθηση δεν Έχει Ηλικία. Η Ευκαιρία δεν Πρέπει να Χάνεται.":** Το κεντρικό μήνυμα πρέπει να δημιουργήσει μια νέα κουλτούρα, όπου η μάθηση είναι μια διαρκής, φυσιολογική και επιθυμητή δραστηριότητα σε όλη τη διάρκεια της ζωής.
- **"Επένδυση στις Δεξιότητές σου, Επένδυση στο Μέλλον σου":** Το αφήγημα πρέπει να είναι προσωπικό και να απευθύνεται απευθείας στον πολίτη. "Σου δίνουμε τα εργαλεία και τις ευκαιρίες για να αναβαθμίσεις τις δεξιότητές σου, να αυξήσεις το εισόδημά σου και να εξασφαλίσεις το μέλλον σου σε έναν κόσμο που αλλάζει."
- **"Από την Ανεργία στη Δουλειά, από τη Στασιμότητα στην Εξέλιξη":** Η επικοινωνία πρέπει να συνδέει άμεσα τη μάθηση με την απασχόληση και την επαγγελματική πρόοδο. "Τα νέα μας Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων είναι μια γέφυρα για μια καλύτερη δουλειά. Είναι μια δεύτερη ευκαιρία για όποιον θέλει να βελτιώσει τη ζωή του."

7. Συμπέρασμα

Η πολιτική για τη δημιουργία μιας εθνικής στρατηγικής διά βίου μάθησης είναι μια κρίσιμη οικονομική και κοινωνική μεταρρύθμιση που αντιμετωπίζει μία από τις μεγαλύτερες διαρθρωτικές αδυναμίες της Ελλάδας. Η δομή της (αποκεντρωμένα κέντρα, ενεργητική προσέλκυση) και η χρηματοδότησή της (μέσω του ΕΣΠΑ) είναι ορθές. Η τελική της επιτυχία θα εξαρτηθεί από την ικανότητα της κυβέρνησης να επιβάλει αυστηρούς κανόνες ποιότητας στους

παρόχους κατάρτισης και να συνδέσει πραγματικά την προσφερόμενη εκπαίδευση με τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας.